

PREVENTIVNA PLATFORMA

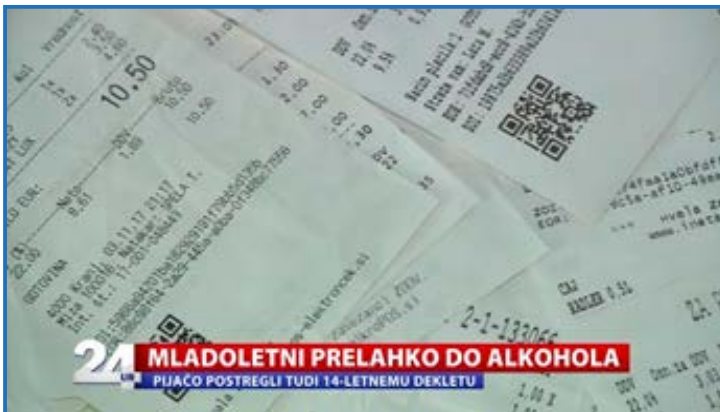
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

V tej številki...

Skoraj popolna brezbržnost gostincev in trgovcev glede prodaje alkohola mladoletnim in opitim mladim	1
Uporabniki konoplje v največji svetovni raziskavi na področju drog poročajo o precej visokih stopnjah zasvojenosti s to drogo	5
Pilotno usposabljanje na temo preventive v sklopu projekta UPC-Adapt in Preventivne platforme	6
Prijavite se na 9. EUSPR konferenco v Lizboni o preventivnih tehnologijah	7
SHRANITE DATUM! Že 7. slovenski preventivni dnevi letos v Ljubljani 8. in 9. novembra 2018, in sicer na temo socialno- emocionalnega učenja	7
SHRANITE DATUM! UPC-Adapt zaključna konferenca v Pragi (Češka) od 28. do 30. novembra 2018	8

Skoraj popolna brezbržnost gostincev in trgovcev glede prodaje alkohola mladoletnim in opitim mladim

Mladoletni in vidno opiti mladi kljub zakonski prepovedi z lahkoto do alkoholnih pijač v gostinskih lokalih v Kranju, trgovinah in množični prireditvi za mlade

V sklopu evropskega projekta »STAD in Europe« (<http://stadineurope.eu>) in programa »Preventivna platforma« je Inštitut »Utrip« na območju Mestne občine Kranj v obdobju od oktobra do decembra lani

izvajal aktivnosti, katerih namen je bil občutno zmanjšati prodajo alkoholnih pijač mladoletnim in vidno opitim mladim s strani kranjskih gostinskih lokalov. Akcija, v kateri so kot »skriti kupci«

Inštitut za raziskave in razvoj "Utrip"
Trubarjeva cesta 13, Grosuplje

sodelovali mladi aktivisti Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija ter mladi poklicni in amaterski igralci, je pokazala, da je stanje katastrofalno, in da mladoletni (brez preverjanja starosti) ter vidno opiti mladi zlahka pridejo do alkoholnih pijač. Nekaj zaskrbljujočih podrobnosti s terena je predstavila tudi predstavnica aktivistov Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija, ki so še dodatno s pomočjo Inštituta za mladinsko participacijo, zdravje in trajnostni razvoj decembra 2017 izvedli pilotno raziskavo o okoliščinah pitja in dostopnosti alkohola v sklopu glasbene prireditve »Ritem mladosti«. Končni rezultati analize obeh akcij so bili sredi aprila 2018 predstavljeni na novinarski konferenci. Od skupno 150 poskusov nakupa alkohola so bili mladi aktivisti in igralci »uspešni« v 145 poskusih (96,7%), torej je bilo **zgolj 5 zavrnitev prodaje alkoholnih pijač mladoletnim** in opitim mladim. Pri mladoletnih sta bili od 48 poskusov nakupa alkohola zabeleženi le dve zavrnitvi (95,8% »uspešnost«), od tega ena zavrnitev v paketu z "močno opitima" igralcema (kar je verjetno pri osebju pretehtalo v smeri neprodaje). Pri opitih mladih (igralcih) je prišlo v 102 poskusih nakupa alkohola do le treh zavrnitev (97,1% »uspešnost«), pa še v teh primerih so se organizatorji z igralci na licu mesta dogovorili za "okrepitev" stopnje opitosti od vidne na močno. Podatki kažejo na skoraj popolno brezbržnost gostincev do spoštovanja alkoholnega zakona, zato bo Inštitut »Utrip« s partnerskimi organizacijami akcijo v letih 2018 in 2019 s sofinanciranjem Ministrstva za zdravje in Urada RS za mladino razširili tudi na druga mesta po državi in v preventivne aktivnosti skušal aktivneje vključiti pomembne nacionalne in lokalne deležnike (npr. občine, policijo in inšpekcijske službe, šole idr.). V okviru glasbenega dogodka Ritem mladosti, ki je potekal decembra 2017 v dvorani Stožice v Ljubljani, so aktivisti Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija izvedli pilotno raziskavo, kjer so udeležence anketirali o pitju alkohola na prireditvi. V testnem vzorcu 52 naključno vprašanih mladoletnih oseb jih je več kot polovica (51,9%) na prireditvi konzumirala alkohol - po večini žgane pijače (88,9%) in pivo (44,4%), vino pa je konzumiral zgolj vsak četrti anketiranec (25,9%). Skoraj tri četrtine vprašanih je alkohol dobilo v trgovini (74,1%), malo manj kot vsak peti (18,5%) pa na sami prireditvi. Od tega jih je kar 59,3% do alkohola prišlo samih, kar potrjuje nekatere predhodne ugotovitve zveze iz preteklih let .

Zabava in prosti čas mladih sta v preteklem desetletju doživela pomembne spremembe. Prekomerna raba alkohola (npr. verižno popivanje) med mladostniki zlasti med vikendi je sicer relativno novejši fenomen, na katerega se država, lokalne skupnosti in starši trenutno še ne znajo ustrezno odzivati. Nekateri starši so začeli svojim otrokom prepovedovati prisostvovanje v nočnem življenju, še več pa se jih odziva preveč permisivno in strpno do pitja alkohola s strani otrok. Na splošno starši opravičujejo tvegano obnašanje svojih otrok s stereotipnimi argumenti, da je tveganje del

odraščanja, in da to počne večina mladih. »Preveč toleranten odnos družbe do pitja alkohola je možno spremeniti le s celovito nacionalno in lokalno strategijo na področju alkohola, kar pa je seveda dolgotrajen proces, v katerega morajo biti vključeni različni deležniki na nacionalni in lokalni ravni, vključno z lokalno oblastjo, pristojnimi inšpekcijskimi službami in policijo, vrtci in šolami, nacionalnimi in lokalnimi mediji, zdravstvenim in socialnim sektorjem ter nevladnimi (zlasti mladinskimi) organizacijami«, je povedal **Matej Košir** z Inštituta »Utrip«.

Mladinska zveza Brez izgovora Slovenija in Inštitut za mladinsko participacijo, zdravje in trajnostni razvoj napovedujeta, da bosta v naslednjih dveh letih izvajala celostno raziskavo in nakupe na različnih prodajnih mestih alkohola, vključno z javnimi in športnimi prireditvami, saj kot pravijo »so zaenkrat slovenske inšpekcijske službe tako finančno kot tudi kadrovske podhranjene, da je treba storiti kar je v naši moči, da obvarujemo mlade pred pohlepom alkoholne industrije. Očitno v tem primeru zaležejo zgolj licence, ki so bile kot dobra praksa uvedene lani za potrebe prodaje tobaka. Licence delujejo po enostavnem principu – prvič prodaj mladoletni osebi, dobiš kazen, medtem ko se ti, ko drugič prodaj mladoletni osebi, enostavno odvzame dovoljenje za prodajo alkoholnih pijač. Kazen mora močno udariti po žepu, sicer prodajalci v svoj proračun vračunajo plačilo bizarno nizkih kazni za prekrške«, je povedal **Jan Pelozo**, direktor Inštituta za mladinsko participacijo, zdravje in trajnostni razvoj. »V vseh primerih skritega nakupovanja v Kranju je alkohol dobila 14-letnica. Ta oseba ni samo zglejala mladoletna, bila je otrok!«, je še dodala **Lucija Pečlin**, aktivistka Brez izgovora Slovenija, ki je sodelovala pri nakupovanju kot polnoletni opazovalec. Ti podatki enostavno kličejo po zaostritvi zakonodaje v Sloveniji in uvedbi licenc za prodajo alkohola.

V letu 2016 je slovenska policija obravnavala 177 kršitev Zakona o omejevanju porabe alkohola (ZOPA), pri čemer je v 44 primerih zaznala kršitve točenja alkohola mladoletnim osebam. V letu 2017 je obravnavala skupno 337 kršitev, od tega je v 63 primerih prišlo do omogočanja alkohola mladoletnim osebam. V letošnjem letu je policija do danes obravnavala skupaj že 57 kršitev, od tega 12 kršitev prodaje alkohola mladoletnim osebam.

»V tej zvezi bi radi poudarili odgovornost vseh oseb, ki izvajajo kakršno koli dejavnost prodaje alkohola. Ne samo, da imajo zakonsko dolžnost, da alkohola mladoletnim osebam in osebam, ki so pod vplivom alkohola, ne smejo prodati. Imajo tudi možnost oziroma »pooblastilo«, da ob prodaji preverijo starost osebe, kateri alkohol prodajo. Ob tem pa je na

zadevo potrebno gledati širše, in sicer v smislu družbene odgovornosti – prodaja alkohola namreč tako posredno kot neposredno vpliva na številne druge dejavnike, dogodke, ki imajo lahko različne posledice - velikokrat tudi tragične«, je povedal **dr. Simon Slokan** z Generalne policijske uprave. Rešitve omenjenih problemov so zlasti v doslednejšem izvajanju in nadziranju prodaje alkoholnih pijač mladoletnim in vidno opitim posameznikom, licenciranju prodaje in prepovedi oglaševanja alkoholnih pijač, različnih medijskih aktivnosti informiranja in ozaveščanja o omenjeni problematiki (zlasti informiranja in ozaveščanja staršev in osebja gostinskih lokalov o njihovi lastni odgovornosti pri zmanjševanju omenjene problematike) itd. V prihodnje velja razmisliti tudi o nekaterih drugih učinkovitih ukrepih alkoholne politike in urejanja nočnega življenja mladih, ki vključujejo zlasti večplastne in multidisciplinarne strategije obravnave več tveganih vedenj hkrati (npr. alkohol, tobak, prepovedane droge, nasilje, prometna varnost idr.).

»Zavedamo se, da je zaradi razpršenih pristojnosti ministrstev in lokalnih skupnosti ter vseh že omenjenih težav inšpekcijskih služb in policije takšne celovite strategije težko izvajati, zato predlagamo, da se pristojne ustanove usmerijo v ukrepe, ki učinkovito zmanjšujejo prekomerno pitje alkohola s strani mladoletnih in opitost mladih, saj imajo le-ti ugodne učinke na zmanjšanje drugih z nočnim življenjem povezanih tveganih vedenj, kot so na primer nasilje, tvegana spolnost in vožnja pod vplivom alkohola. Pri tem močno računamo na nov sklic parlamenta in prihodnjo vlado, ki bi morali učinkovito alkoholno politiko končno postaviti visoko med svoje prioritete v prihajajočem mandatu«, je za konec dodal **Matej Košir**, med drugim tudi vodja slovenskega dela evropskega projekta »STAD in Europe« in strokovni vodja programa »Preventivna platforma«.

Uporabniki konoplje v največji svetovni raziskavi na področju drog poročajo o precej visokih stopnjah zasvojenosti s to drogo

V začetku maja 2018 so bili v številnih državah objavljeni končni rezultati največje raziskave na področju drog na svetu («Global Drug Survey»), pri kateri smo tokrat ponovno sodelovali tudi v Sloveniji in širši regiji (na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Srbiji, Črni Gori in Makedoniji). Rezultati glede uporabe konoplje kažejo, da velik delež (kar 20,2 odstotka) uporabnikov poroča o znakih zasvojenosti, čeprav naj bi šlo za eno najvarnejših uporabljenih drog na splošno. Droga, pri kateri je npr. največji delež uporabnikov poročal o znakih zasvojenosti oziroma je najtesneje povezana z zasvojenostjo, je metamfetamin.

Približno 50.000 sodelujočih uporabnikov konoplje (od tega približno 1.000 iz širše balkanske regije) je poročalo, da so v zadnjih 12 mesecih uporabili konopljo. Uporaba je bila pogostejša le v primeru alkohola in tobaka. To pomeni, da se je tudi letos izkazalo, da gre v primeru konoplje še vedno za najpopularnejšo prepovedano drogo na svetu.

Raziskava se je dotaknila tudi vprašanja splošne varnosti posameznih drog, pri čemer so uporabniki poročali o potrebi po iskanju nujne medicinske pomoči po uporabi različnih drog. Le 0,5 odstotka vseh uporabnikov konoplje (oz. 0,6 odstotka v »balkanski« regiji) je poročal o potrebi po nujni medicinski pomoči, kar je druga najnižja stopnja iskanja pomoči med vsemi drogami (vključno z alkoholom in tobakom). Le v primeru psihoaktivnih («magičnih») gobic je stopnja iskanja pomoči že drugo leto zapored najnižja (le 0,2 odstotka uporabnikov je v tem primeru iskalo medicinsko pomoč).

Rezultati raziskave glede uporabe konoplje so precej presenetili tudi **dr. Adama Winstocka**, avtorja svetovne raziskave. »Pričakoval bi rezultate med 10 in 15 odstotkov glede poročanja o znakih zasvojenosti. Pogovarjamo se o drogi, ki so jo nekatere države ali deli držav pred kratkim legalizirali, po drugi strani pa iz raziskave vemo, da obstaja precej ljudi, ki jih skrbi glede njihove lastne uporabe. Kaj bomo torej storili v tem primeru?«, se je vprašal ob objavi omenjenih rezultatov. Raziskovalna skupina, ki je vključena v raziskavo, že nekaj let (od leta 2014) ponuja določene odgovore, na kakšen način bi se lahko lotili reševanja te problematike.

Pilotno usposabljanje na temo preventive v sklopu projekta UPC-Adapt in Preventivne platforme

Ljubljana, 19.04.2018 – Prvi del UPC-Adapt pilotnega usposabljanja smo izvedli v Ljubljani. Udeležili so se ga predstavniki različnih nevladnih organizacij, predstavnice Ministrstva za zdravje, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) in Mestne občine Ljubljana. Prvi, dvodnevni del je bil v prvi vrsti namenjen osnovnim pojmom in predstavitvi principov preventive v različnih okoljih (šole, družine, delovna mesta, okoljske strategije). Drugi, tridnevni del, smo nadaljevali v Bohinjski Bistrici, kjer smo čas namenili globljemu vpogledu v posamezne teme ter praktičnemu delu, kjer je bil poudarek predvsem na

zagovorništvu, ki je zelo podhranjena tema na področju preventive v Sloveniji in drugod.

Celoten dogodek je minil v prijetnem, produktivnem vzdušju, na podlagi izkušenj omenjenega pilotnega usposabljanja bomo obstoječi priročnik nekoliko prilagodili, saj je v bodoče potrebno vsebino usposabljanja graditi na potrebah in obstoječem znanju udeležencev.

Naslednje usposabljanje bo potekalo konec tega leta, prav tako v Ljubljani in Bohinjski Bistrici.

Prijavite se na 9. EUSPR konferenco v Lizboni o preventivnih tehnologijah

Največji evropski dogodek na temo preventive v letu 2018 – že deveta EUSPR konferenca – bo od 24. do 26. oktobra 2018 v Lizboni (Portugalska). Več podrobnosti si lahko preberete na spletni strani EUSPR (<http://euspr.org>), tema konference pa bo tokrat PREVENTIVNE TEHNOLOGIJE. Vljudno vabljeni, da se nam jeseni pridružite v Lizboni!

SHRANITE DATUM! Že 7. slovenski preventivni dnevi letos v Ljubljani 8. in 9. novembra 2018, in sicer na temo socialno-emocionalnega učenja

V sklopu preventivnega meseca novembra bomo 8. in 9. novembra 2018 izvedli že 7. slovenske preventivne dneve, in sicer v Hotelu Lev v Ljubljani. Dogodek bo tudi letos vključeval usmerjene izobraževalne vsebine (prvi dan), in sicer usposabljanje izvajalcev preventivnih programov Izštekani, EFEKT in Krepitev družin (SFP). Drugi dan (9.11.) pa bo namenjen nacionalnemu posvetu na temo socialno-emocionalnega učenja z mednarodnimi gosti ter predstavitvi evropskega

projekta »Learning to be« (Learn2Be), sofinanciranega s strani Evropske komisije (program Erasmus+) in Ministrstva za zdravje (Preventivna platforma). Že zdaj vljudno vabljeni!

SHRANITE DATUM! UPC-Adapt zaključna konferenca v Pragi (Češka) od 28. do 30. novembra 2018

Najavljamo tudi pomemben dogodek s področja izobraževanja in usposabljanja v preventivi, in sicer zaključno mednarodno konferenco evropskega projekta UPC-Adapt (30. november 2018) v povezavi z EMCDDA/REITOX akademijo na temo preventive (28. in 29. november 2018) v Pragi (Češka). Soorganizatorja sta Karlova univerza v Pragi (CUNI) in

EMCDDA (REITOX akademija), dogodek pa bo potekal v Lihtenštajnski palači na Malostranské náměstí v starem delu Prage. Glavni namen konference je predstavitev rezultatov in produktov evropskega projekta UPC-Adapt, in sicer treh modulov (krajšega 5-dnevnega za pripravljavalce politik, odločevalce in mnenjske voditelje na področju preventive ter spletnega in akademskega modula).

Za več informacij se lahko obrnete na Inštitut Utrip (info@institut-utrip.si ali 031/880-520). Več informacij bo v kratkem objavljeno tudi na projektni spletni strani <http://upc-adapt.eu> in spletni strani programa "Preventivna platforma" www.preventivna-platforma.si.